

Innst. O. nr. 51

(2000-2001)

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven og barnetrygdloven (trygd på kontinentalsokkelen)

Ot.prp. nr. 16 (2000-2001)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Sosial- og helsedepartementet legger i samråd med Barne- og familiedepartementet fram forslag til endringer i folketrygdloven og barnetrygdloven.

Forslagene tar sikte på å åpne for medlemskap i folketrygden for personer som er i arbeid på norsk kontinentalsokkel i samme utstrekning som ved arbeid på norsk territorium. Det foreslås videre bestemmelser i begge de nevnte lover om å gi bestemmelsene i EØS-avtalens trygdedel tilsvarende anvendelse for personer som er i arbeid på norsk kontinentalsokkel. Dette vil gi rett til barnetrygd og kontantytelser fra folketrygden innenfor EØS-området i samme utstrekning som ved arbeid på land.

Det opplyses at forslagene må ses på bakgrunn av en grunnlagt uttalelse fra EFTAs overvåkingsorgan (ESA) av 16. september 1999 i forbindelse med en klage fra en norsk statsborger som var bosatt i Frankrike og arbeidstaker på norsk sokkel. Ankepunktet er manglende utbetaling av barnetrygd fra Norge til sokkelarbeidere bosatt i utlandet, men den grunnlagte uttalelsen begrenser seg ikke til barnetrygden, men tar også opp forholdet til folketrygden.

Det redegjøres for hovedinnholdet i ESAs grunnlagte uttalelse. Det vises til EUs forordning om samordningsregler for trygd (forordning 1408/71) og for gjennomføringsforordningen 574/72 som skal sikre trygderettighetene for personer som benytter seg av friheten til å ta arbeid over landegrensene.

Regjeringens svar på ESAs grunnlagte uttalelse slår fast at Regjeringen ikke deler de synspunkter som er kommet til uttrykk i ESAs grunnlagte uttalelse. Det understrekes at når Norge i mange tilfeller har valgt å gi EØS-rettsakter anvendelse både på territoriet og på kontinentalsokkelen, innebærer ikke dette noen aksept av et alminnelig prinsipp om en funksjonell utvidelse av EØS-avtalens anvendelsesområde utover dens geografiske anvendelse.

Det redegjøres for gjeldende rett, og det framholdes bl.a. at det i § 2-4 i folketrygdloven presiseres at en arbeidstaker på norsk sokkel bare er medlem i trygden dersom han eller hun fyller vilkårene for medlemskap i lovens §2-1 som bosatt i Norge, og at det framgår at en arbeidstaker som ikke er medlem, likevel har rett til ytelser ved yrkesskade, jf. §13-6. Med hensyn til gjeldende rett til barnetrygd uttales at sokkelarbeidere ikke vil være berettiget til norsk barnetrygd for barn under 18 år med mindre barnet er bosatt i Norge.

Om rettstilstanden i andre land framholdes at sokkelstater i EU som Nederland og Storbritannia ikke anvender forordning 1408/71 på sine deler av kontinentalsokkelen i motsetning til Danmark som likestiller arbeid som utføres om bord på innretninger der med arbeid på sitt territorium.

I samråd med Barne- og familiedepartementet har Sosial- og helsedepartementet sendt til høring et forslag til lovendringer i tråd med Regjeringens vedtak i saken. Hovedpunktene var likestilling av arbeid på sokkelen med arbeid på territoriet når det gjelder adgang til medlemskap i folketrygden og sikring av rettigheter i samme omfang som etter EØS-avtalen, inkludert barnetrygd, for dem som omfattes av EØS-avtalens personkrets.

Om høringssvarene opplyses at generelt er arbeidstakerorganisasjonene svært positive til forslaget, mens arbeidsgiverorganisasjonene stiller seg mer kritisk til både omfanget og virkningene av de foreslåtte endringene.

Ut fra et rimelighets- og rettferdighetssynspunkt finner Regjeringen det naturlig at arbeidstakere på sokkelen gis en fullverdig dekning i folketrygdloven på linje med arbeidstakere på land. Det er Regjeringens syn at EØS-avtalen ikke omfatter norsk kontinentalsokkel, og derfor at forordning nr. 1408/71 ikke gjelder der. Dette innebærer at en endret rettstilling

for sokkelarbeidere må etableres ved endringer i intern rett, dvs. ved endringer i norsk trygdlovgivning.

Det foreslås på denne bakgrunn at det foretas tilføyelser i folketrygdloven § 2-2 slik at arbeid på sokkelen i forbindelse med leting etter eller utvinning av olje, gass eller andre naturressurser skal likestilles med arbeid på land. Dette innebærer at arbeidstakere på norsk kontinentalsokkel blir pliktige medlemmer i trygden med fulle rettigheter uten hensyn til hvor de er bosatt. Utvidelsen av personkretsen for pliktig medlemskap vil omfatte også statsborgere fra land utenfor EØS-området.

Videre foreslås at dagens bestemmelser i folketrygdloven § 2-4 erstattes med bestemmelser om at EØS-avtalen og forordning 1408/71 m.v. skal gjelde tilsvarende for sokkelarbeidere som er omfattet av EØS-avtalens personkrets, og at Norges trygdeavtaler ellers skal gjelde på sokkelen i den utstrekning det er bestemt i den enkelte avtale.

Bestemmelsen i folketrygdloven § 13-6 første ledd andre punktum om yrkesskadedekning for sokkelarbeidere som ikke er medlem i folketrygden, foreslås opphevet som overflødig.

Det foreslås endelig at det tas inn en ny § 1 b i barnetrygdloven om at EØS-avtalens trygderegler skal gjelde tilsvarende for arbeidstakere på kontinentalsokkelen. Dette vil gi forordning 1408/71 tilsvarende anvendelse på EØS-avtalens personkrets, dvs. de personer som den ville ha omfattet om vedkommende hadde arbeidet på land. Dette innebærer bl.a. at det må utbetales barnetrygd til EØS-borgere som er i arbeid på den norske del av kontinentalsokkelen, og som forsørger barn under 18 år bosatt i andre EØS-land. Et annet eksempel på tilleggsrettigheter er at folketrygden må dekke utgiftene til helsetjenester for ektefelle og barn som er forsørget av vedkommende sokkelarbeider, og som er bosatt utenfor Norge.

Når det gjelder forholdet til kontantstøtteloven, uttales det at kontantstøtten etter Regjeringens syn er av en slik karakter at det ikke er naturlig å åpne for at arbeidstakere på norsk sokkel som ikke er bosatt i Norge, får rett til denne.

Lovendringene foreslås å tre i kraft 1. januar 2001.

For at grunnlaget for klager til ESA skal falle bort, foreslås at endringene i en viss utstrekning gis tilbakevirkning fra EØS-avtalens ikrafttredelse 1. januar 1994, slik at klagerne kan gis etterbetaling av barnetrygd. Det foreslås derfor at den nye § 1 b i barnetrygdloven gis virkning fra 1. januar 1994.

Det uttales at det videre vil kunne være et visst behov for å åpne for medlemskap i folketrygden med tilbakevirkning. Blant annet gjelder dette av hensyn til at uførepensjon og etterlattepensjon bare kan gis dersom vedkommende var medlem i folketrygden i minst tre år fram til uførheten eller dødsfallet. Som et tilbud til den enkelte sokkelarbeider foreslås det derfor at

medlemskap skal kunne innvilges med tilbakevirkende kraft for alle perioder vedkommende har vært i arbeid på sokkelen etter 1. januar 1994, mot at vedkommende innbetaler den trygdeavgift som skulle ha vært betalt i disse periodene. Dersom vedkommende ønsker medlemskap og innbetaler trygdeavgift, vil det som et naturlig motstykke også måtte gis rettigheter med tilbakevirkning.

Det legges til grunn at ca. 5 000 personer (nye tilfeller) vil kunne bli omfattet av norsk lovgivning f.o.m. 2001 som følge av de lovendringer som foreslås. Førsteårsvirkningen i 2001 antas å bli ca. 70 pst. av full helårsvirkning, eller ca. 140 mill. kroner i økte stønadsutgifter, inkludert ca. 10 mill. kroner til barnetrygd. I tillegg kommer anslagsvis 35 mill. kroner til etterbetaling av barnetrygd. På samme grunnlag anslås de nye tilfellene å kunne medføre inntekter på 105 mill. kroner i økt trygdeavgift og 75 mill. kroner i arbeidsgiveravgift det første året. Det uttales at en på usikkert grunnlag kan regne med en netto utgiftsøkning på ca. 200 mill. kr på lang sikt. Ved full helårsvirkning antas de framtidige årlige utgifter til barnetrygd å ville utgjøre om lag 15 mill. kroner.

De foreslåtte lovendringene vil innebære merarbeid for administrasjonen både med hensyn til nye løpende stønadssaker og i forbindelse med behandling av krav om etterbetaling av barnetrygd. De administrative merutgiftene anslås til ca. 7 mill. kroner for 2001.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Inga Balstad, Reidun Gravdahl, Asmund Kristoffersen, Karin Lian og Einar Olav Skogholt, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Are Næss, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, og fra Høyre, Annelise Høegh og Sonja Irene Sjøli, viser til at det er viktig å ha konkurransedyktige vilkår for å rekruttere personell og gi trygghet for de som arbeider på norsk kontinentalsokkel.

Flertallet finner ut fra rimelighet- og rettferdighetssynspunkt å foreta endringer som i større grad likestiller arbeid på sokkelen med arbeid i land. Flertallet legger vekt på at internasjonal trygdepolitikk baserer seg på at arbeidslandet tar ansvaret for arbeidstakerne. Det er derfor rimelig at dette ansvaret ivaretas for dem som arbeider på sokkelen, på lik linje som for dem som arbeider på norsk territorium. Flertallet legger derfor til grunn at arbeidstakerne på sokkelen bør bli medlemmer med fulle rettigheter etter folketrygdloven, og at de som tilhører EØS-avtalens personkrets, i tillegg gis rett til helsetjenester og

barnetrygd for forsørgede familiemedlemmer bosatt i EØS-området. Flertallet støtter forslaget om at barnetrygdloven skal endres slik at barnetrygd utbetales. Flertallet støtter videre at de som har klaget, gis etterbetaling fra EØS-avtalens ikrafttredelse i samsvar med forslaget. Videre støtter flertallet å gi tilbud til sokkelarbeidere om at medlemskap kan innvilges for aktuelle perioder fra 1. januar 1994. Flertallet legger til grunn at trygdeavgiftsbetaling er en forutsetning for medlemskapsperioden.

Flertallet vil framheve at medlemskap i folketrygden vil innebære at arbeid på sokkelen vil telle med i det internasjonale koordineringssystemet for trygd, slik at tid på sokkelen tas med ved anvendelse av sammenleggingsbestemmelser i trygdeavtalene for å fylle minstevilkår for medlemstid. Flertallet legger til grunn at dette vil kunne åpne rett til ytelser fra Norge så vel som fra andre land der arbeidstakeren har vært eller blir medlem.

Flertallet vil også understreke at fri mobilitet for arbeidskraft innebærer særlig fokus på enkeltarbeidstakers rettigheter.

Flertallet viser til at Norge i dag krever arbeidsgiveravgift for alle arbeidstakere på norsk kontinentalsokkel. Arbeidstakere har i dag bare rett til yrkesskadetrygd. Med tilbud om ytterligere sikring, må alle arbeidstakerne på sokkelen også betale trygdeavgift til Norge.

Flertallet legger til grunn at kontoret for utenlandssaker kan sørge for nødvendig saksbehandling og kontroll også med disse medlemmene.

Komiteens medlem fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold og medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, viser til at Regjeringen legger fram et forslag om å åpne for medlemskap i folketrygden for personer som er i arbeid på norsk kontinentalsokkel i samme utstrekning som ved arbeid på norsk territorium. Det legges til grunn at bestemmelsene i EØS-avtalens trygdedel skal gjøres gjeldende for personer som er i arbeid på norsk sokkel. Det vil gi ansatte EU-borgere på norsk sokkel rett til barnetrygd og kontantytelser fra folketrygden, selv om de ikke er bosatt i Norge.

Disse medlemmer mener at det er viktig å sikre at alle arbeidstakere i norsk virksomhet på land, til vanns og på sokkelen er inkludert i velferdsordninger som gir enhver trygghet for inntekt ved arbeidsledighet, sykdom, uførhet og alderdom. Norske arbeidere på norsk sokkel er medlem i folketrygden dersom de er bosatt i Norge. Det skilles altså ikke mellom statsborgerskap, for også norske statsborgere faller utenfor folketrygden selv om de arbeider i norsk virksomhet på sokkelen, hvis de bosetter seg i et annet land.

Disse medlemmer viser til at personer som ikke er bosatt i Norge, men som arbeider på norsk sokkel, i dag kun har rett til ytelser ved yrkesskader.

Disse medlemmer vil peke på at Norge har gjensidige trygdeavtaler med en rekke land. Det gjelder også gjennom EØS-avtalen for norske statsborgere som bosetter seg i et EU-land, og for borgere fra EU-land som bosetter seg i Norge.

Disse medlemmer vil peke på at det spesielle ved denne saken er at det gjelder norsk sokkel, og ikke norsk territorium for øvrig. EØS-avtalen gjelder bare medlemsstatenes territorium, og kommer derfor ikke til anvendelse ved spørsmål som angår norsk kontinentalsokkel. Videre er det heller ingen klar og entydig praksis på trygderettigheter innenfor EU-området, ved at verken f.eks Nederland eller England har gjort EUs trygderegler gjeldende for sine kontinentalsokler. Disse medlemmer vil derfor peke på at det ikke vil bli noen gjensidighet når det gjelder trygderettigheter mellom norske statsborgere som arbeider på for eksempel nederlandsk sokkel, og nederlandske statsborgere som arbeider på norsk sokkel.

Disse medlemmer viser til at det også er andre ansatte på norsk sokkel som ikke bor i land innenfor EØS-avtalens virkeområde, og som etter Regjeringens forslag ikke vil få samme trygderettigheter som bosatte i land i EU.

Disse medlemmer mener at det ikke er riktig å innlemme EØS-avtalens trygdedel i folketrygden, når EØS-avtalen ikke gjelder for norsk sokkel. Det er heller ikke riktig å innlemme EØS-avtalens trygdedel med tanke på at slike regler ikke er gjort gjeldende innenfor EU-landene selv, ved at Nederland og England ikke har gjort EUs trygderegler gjeldende for sine kontinentalsokler. Det er videre ikke riktig fordi norske borgere ikke får tilsvarende trygderettigheter dersom de arbeider på enten nederlandsk eller engelsk kontinentalsokkel. Det er heller ikke riktig å innlemme EØS-avtalens trygderegler fordi disse reglene bare gjelder de som er bosatt i et land i EU, og det da fremdeles vil være ansatte på norsk sokkel som ikke er innlemmet i norsk trygdellovgivning.

På bakgrunn av dette vil disse medlemmer foreslå at Regjeringen ikke lar EØS-avtalens trygderegler komme til anvendelse på norsk sokkel, men i stedet tar initiativ til gjensidige internasjonale trygdeavtaler med alle land som er aktuelle for arbeidstakere på norsk sokkel.

Disse medlemmer vil også peke på at Regjeringen bør arbeide for trygderegler som gir god trygghet for den enkelte arbeidstaker, men samtidig sørge for at rettighetene må stå i et visst samsvar med eventuelle utbetalinger, slik at selve trygdeordningene ikke koster mer i ren administrasjon, enn trygdeytelsen selv.

Disse medlemmer vil også peke på den urimelighet mange vil føle hvis EØS-borgere bosatt i sitt

hjemland skal få rett til norsk barnetrygd uten at barnet eller familien noensinne setter ben på norsk jord. Barnetrygden er en omfordeling mellom de som ikke har barn, til de som har barn og er bosatt i Norge. Barnetrygden har en helt annen begrunnelse og kan ikke regnes som en rettighet i forhold til arbeidstaker/arbeidsgiverforhold på samme måte som andre trygdeytelser.

Disse medlemmer vil stemme mot de foreslåtte lovendringene.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser for øvrig til proposisjonen og det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven og barnetrygdloven (trygd på kontinentalsokkelen)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 *Arbeidstakere i Norge og på kontinentalsokkelen*

En person som ikke er medlem i trygden etter § 2-1, er likevel pliktig medlem i trygden dersom han eller hun er arbeidstaker (§ 1-8) i Norge *eller på den norske delen av kontinentalsokkelen i forbindelse med leting etter eller utvinning av olje, gass eller andre naturressurser*. Dette gjelder bare dersom ikke noe annet er bestemt i eller i medhold av denne loven.

Det er et vilkår at vedkommende har lovlig adgang til å ta inntektsgivende arbeid i Norge *eller på norsk kontinentalsokkel*.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 *Avtaler om arbeidstakere mv. på kontinentalsokkelen*

Bestemmelsene i EØS-avtalens vedlegg VI nr. 1 og 2 (Rådsforordning (EØF) nr. 1408/71 og Rådsforordning (EØF) nr. 574/72 mv.) om rettigheter og plikter får tilsvarende anvendelse på en arbeidstaker mv. som er omfattet av EØS-avtalens personkrets og som arbeider med leting etter eller utvinning av olje, gass eller andre naturressurser på den norske delen av kontinentalsokkelen, som om vedkommende hadde ar-

beidet på norsk territorium. Avtaler inngått med hjemmel i § 1-3 får anvendelse på kontinentalsokkelen i den utstrekning det er bestemt i den enkelte avtale.

§ 13-6 første ledd andre punktum oppheves.

II

I lov 24. oktober 1946 nr. 2 om barnetrygd skal ny § 1 b lyde:

Bestemmelsene i EØS-avtalens vedlegg VI nr. 1 og 2 (Rådsforordning (EØF) nr. 1408/71 og Rådsforordning (EØF) nr. 574/72 mv.) får tilsvarende anvendelse på en arbeidstaker mv. som arbeider med leting etter eller utvinning av olje, gass eller andre naturressurser på den norske delen av kontinentalsokkelen, som om vedkommende hadde arbeidet på norsk territorium.

III

Ikraftttredelse og overgangsbestemmelser

1. Endringene i folketrygdloven §§ 2-2, 2-4 og 13-6 trer i kraft 1. januar 2001 og gis virkning fra samme dato. Personer som ønsker det, kan likevel gis medlemskap regnet tidligst fra 1. januar 1994 mot å innbetale trygdeavgift på grunnlag av sin inntekt i de aktuelle periodene etter reglene i loven § 23-2. Slikt medlemskap må gjelde alle tidsrom etter 1. januar 1994 da vedkommende fylte vilkårene for dette i henhold til loven §§ 2-2 og 2-4. Ved krav om ytelse for tidsrom før 1. januar 2001 på grunnlag av slikt medlemskap gjelder ikke bestemmelsene i folketrygdloven §§ 22-13 og 22-14 om begrensninger i adgangen til etterbetaling mv. Krav om medlemskap for tidsrom før 1. januar 2001 og krav om ytelse på grunnlag av slikt medlemskap må settes fram senest 31. desember 2002.
2. Barnetrygdloven ny § 1 b trer i kraft 1. januar 2001, men gis virkning fra 1. januar 1994. Uten hensyn til § 3 andre ledd i barnetrygdloven løper trygden fra sistnevnte tidspunkt dersom søknad er satt fram senest 31. desember 2002 og vilkårene for barnetrygd var oppfylt.
3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 om medlemskap i folketrygden mv. og etterbetaling av barnetrygd for tidsrom før 1. januar 2001 gjelder ikke for person som har vært unntatt trygde- og avgiftsplikt i medhold av folketrygdloven § 2-13 eller i medhold av gjensidighetsavtale med andre land inngått med hjemmel i folketrygdloven § 1-3.

Oslo, i sosialkomiteen, den 20. februar 2001

John I. Alvheim
leder

Karin Lian
ordfører

Are Næss
sekretær